

Eduard Červený

Dr. Karel Jüttner ve vzpomínkách svých studentů

Autorem příspěvku je Mgr. Eduard Červený, jenž oslovil absolventy zdejšího gymnázia, kteří zde studovali v době působení Dr. Jüttnera, s prosbou o vzpomínku na tohoto vynikajícího přírodovědce a znalce zdejšího území, dlouholetého profesora mikulovského gymnázia a současně zakladatele mikulovského muzea. Odpovědi přišly od Winfrieda Illsingera z Frankfurtu nad Mohanem a Karla Saxe z Ansbachu a dopisy s laskavým svolením pisatelů Mgr. Červený přeložil.

Na naši prosbu přišla téměř okamžitá odpověď od pana Winfrieda Illsingera z Frankfurtu nad Mohanem. Byl studentem mikulovského gymnázia v letech 1937–1945 a v době nedávno minulé náležel k hlavním iniciátorům spolupráce celé své někdejší třídy se současným Gymnáziem Mikulov.

Váš záměr posoudit zpětně vývoj mikulovského muzea v souvislosti s osobou profesora Dr. Karla Jüttnera jsem přijal s radostí. Velmi rád Vám poskytnu informace, jak si je z minulosti vybavuji, a doufám, že pokud jsou Vám dosud neznámé, pomohou obraz tohoto muže rozšířit a zajistit mu ve vzpomínkách místo, jež mu náleží.

Heger

Opírám se o dvě písemnosti pocházející z pozůstalosti mého krajana Dr. Antona Kratschmara, které jsem dlouhou dobu spolu s jinými dokumenty uschoval s úmyslem uveřejnit je v brožuře zaměřené na mikulovské gymnázium, podobné té, kterou vydáváme o Dolních Dunajovicích (dnes již 19. vydání), což však nemohlo být realizováno pro nedostatek očekávaných příspěvků.

Dr. Karel Jüttner se narodil v roce 1883 a v roce 1909 přišel do Mikulova. Od 7. října 1920 byl služebně přidělen na německé gymnázium v Moravské Ostravě. Dne 1. března 1921 byl však ze zdravotních důvodů přeložen zpět do Mikulova.

Dr. Jüttner byl mnohostranným vědcem. Vyučoval přírodní vědy, zeměpis a geologii, k těmto předmětům vedl i cvičení, z humanitních oborů dále učil dějepis, německý i český jazyk, filozofickou propedeutiku a také těsnopis. Měl jsem štěstí osobně ho zažít od své první do sedmé třídy jako učitele zeměpisu a také při přírodovědných cvičeních. Každá jeho vyučovací hodina byla výtečně připravena. Nejprve kladl otázky, pak přednesl novou látku a nakonec krátce zopakoval vše, čemu se v hodině věnoval. Na cvičení byl vždy dokonale nachystán – prošel krajinu a donesl nám

Autorem karikatury profesora Dr. Karla Jüttnera je jeho bývalý žák Dr. Hans Rudolf Heger.

rostliny či jiný přírodovědný materiál, o němž pak po ověření našich vědomostí hovořil. V zimě jsme dostávali písemně připravené úkoly pro mikroskopování.

Dr. Jüttner byl dopisujícím členem Přírodovědeckého spolku v Opavě a členem Německé přírodovědecké společnosti v Olomouci. Působil také jako vyučující na osvětové škole, kterou založil ředitel Dr. Arthur Petak (pozn. autora – ředitelem německého gymnázia v letech 1911–1927), aby tak přístupnou formou rozšiřoval vzdělání širokého okruhu obyvatelstva. Za tuto činnost nebyli tehdy pedagogové odměňováni. Ve škole byl Dr. Jüttner správcem učebních pomůcek pro výuku přírodních věd, zeměpisu i dějepisu.

Často organizoval přednášky pro veřejnost nebo sám ve fyzikálním sále školy přednášel referáty s promítáním světelných obrazů. Například ve školním roce 1923–1924 to byla přednáška „Immanuel Kant“, 1924–1925 „Stopy římského sídliště u Mušova, architektonický výlet“. Další zajímavé náměty řešil Jüttner v přednáškách „Zrod krajinného obrazu Alp“, „Astrofyzika“, „Somatologie“, „O Americe“, „Letem světem“, „Dějiny středověku“ – to jsou jen některé z mnoho a mnoha dalších. Uvedená témata jsou důkazem jeho rozsáhlých vědeckých znalostí. Při promítání neměl k dispozici diapozitivy, obrazy mu dovoľoval předvádět jen episkop. A my, jeho žáci, jsme byli hrdí, že mu při tom můžeme pomáhat!

K jednomu ze svých žáků – Antonu Kratschmarovi – měl Dr. Jüttner zřejmě výrazné osobní vztah, neboť jedenáct roků po dramatických událostech let 1945–1946 mu píše:

25. IV. 1956

Milý pane doktore!

Jsem dnes úředně v Brně, a protože mám nyní trochu času, využívám této příležitosti, abych Vám napsal několik řádků.

Anneliese Bartosch (nastoupila do gymnázia v roce 1928) mi poslala mimo četných zpráv o osudu někdejších žáků rovněž Váš životopis, který jste sám sestavil, a zprávu o setkání Svazu kamarádů v minulém roce. Nejprve přijměte moje srdečné blahopřání k tomu báječnému štěstí, které jste měl. Ze srdce se s Vámi z toho těším. Snad Vám, Vašemu bratru a Vaším rodičům zůstane nadále tak věrné. A především se těším z toho, že to vnější štěstí ve Vás nezahubilo pravé jádro skutečného lidství. Být dobrým člověkem je cennější, než když má člověk vnější úspěchy. A dvojnásob krásné je, když je k dispozici obojí.

Zpráva o setkání Svazu kamarádů nás všechny velmi zajímala, jsme Vám za ni vděční. Kdy se bude slavit 325. výročí? V létě? Překvapuje mne, že minulý rok nepřišel profesor Budín. Má to přeci blízko. O profesoru Scholzovi jsme zde neslyšeli ani slovo. Žije ještě? Stejně tak o Dr. Karlu Matzkovi. Vysoká vědecká místa by velmi ráda získala jeho adresu, protože by od něho rádi slyšeli názor na některé vědecké záležitosti, které jsou známy jenom jemu. Totéž platí o řediteli měšťanské školy v penzi (?) Karlu Hössovi, jenž opustil svoje muzeum ve Valticích, aniž zanechal použitelný seznam inventáře. Mezi muzejními věcmi je mnoho cenných předmětů, u nichž musíme bezpodmínečně znát okolnosti jejich nálezu, jinak jsou pro lidskou kulturu ztraceny. Snad byste mohl jeho adresu zjistit a sdělit mi ji? Byl bych Vám za to vděčný. Bohužel jsem nedostal seznam tehdejších žáků a učitelů, přestože jsem jej očekával. Asi se ztratil na cestě.

Prof. Dr. Frölich žije stále v našem gymnaziálním městečku. Od roku 1950 je v penzi, zabývá se botanikou a je pořád velmi pilný. Sice si ustavičně stěžuje na všelijaké bolesti, ale není to nic vážného. Já sám ještě neustále opatruji své milované muzeum, které jsem založil. Je s tím však mnoho práce, skoro příliš na mých 73 let. Duševně jsem zatím zcela na výši, ale tělesně už to jde stěžít – od té doby, co jsem před dvěma a půl lety měl lehký záchvat mrtvice. Po ní mám levou nohu slabě ochrnutou a mírně také levou ruku. Chůze mi dělá potíže, kulhám a zakopávám víc, jak chodím. Musím se pečlivě chránit před zbytečným rozčilováním. Se školou by to teď pro mne nic nebylo. Zlobení, jaké jsem tam měl, by mělo za následek jistě okamžitě další záchvat. Tím, prosím, neříkám ovšem nic proti mým někdejším milým žákům, které jsem měl všechny velmi rád, neboť to zlobení mělo příčinu jen v mé vlastní povaze. To je mi zcela jasné.

Pročpak prof. Triesel a ředitel vinařské školy Stummer nebyli na setkání? Oba bydlí tak blízko!

Zámek je už teď skoro zase postaven. První poschodí bude letos hotové, tam bude sídlit okresní úřad. Přízemí má být dobudováno na konci roku 1957 a tam se přemístí muzeum. Pro ně to bude rozhodně reprezentativní sídlo. Kromě toho má být v přízemí instalována obrazová galerie a badatelský institut pro dnes tak intenzivně na okrese prováděné vykopávky.

V místech, kde stála dříve pošta, a na pozemku bývalých sousedních domů se buduje obrovský dvouposchodový obchodní dům, co nevidět bude hotový. Staré ghetto bylo strženo a na jeho místě dnes stojí velké moderní činžovní domy, které skýtají zvenku pěkný pohled. Jen Schweinburggasse (dříve nazývaná Hauptgasse) ještě stojí, tak např. velký templ, rabínův dům, židovská škola, židovská radnice atd. Ovšem tato část města je k nepoznání. V rozpadlé židovské škole mám stále ještě muzeum. Pohled z okna ukazuje kolem dokola jen ruiny, obvodové zdi a zbytky stěn domů bez života, bez obyvatel. Je to příšerné. A k tomu já, kustod, který se stal také zříceninou, poloviční lidskou mrtvolou mezi mrtvolami domů, fantastický obraz hrůzy.

O to více mne těší, když slyším něco o životě, mládí a budoucnosti, např. o Vašem štěstí. Nechť Vám zůstane věrné!

To Vám přeje ze srdce Váš oddaný

Dr. K. Jüttner

2 strany příloh (scházejí – pozn. autora)

Tolik výklad mého někdejšího profesora Dr. Karla Jüttnera v jeho psaní svému někdejšímu žákovi Dr. Antonu Kratschmarovi.

Později při setkání s Dr. Kratschmarem v Mikulově jsem se ještě dozvěděl, že Dr. Jüttner na otázku, zda by přece jen nechtěl v souvislosti se svým neutěšeným zdravotním stavem a těžkým materiálním bojem o životní existenci jít cestou svých (vysídlených – pozn. autora) spoluobčanů, aby našel alespoň nějaké životní ulehčení, odpověděl: „Myslíte si, že zde nechám své dílo, své muzeum, na holičkách? – Ne. Až do konce svého života zůstanu zde.“

Tím prokázal Dr. Karel Jüttner jako ochránce hodnot, které nezávisle na vnějších vlivech přechájejí věky, svou lidskou velikost!

(Winfried Illsinger, březen 2008)

Dr. Anton Kratschmar se narodil v roce 1917 v Dolních Dunajovicích v č. p. 34 jako třetí z deseti dětí. Děťství prožil v rodné obci, maturoval na gymnáziu v Mikulově. Odešel do Lipska studovat medicínu, lékařem byl promován v Praze na německé univerzitě. Poté v Innsbrucku vystudoval stomatologii a dále pokračoval ve studiu chirurgie, rentgenologie a interního lékařství. V letech 1950–1966 působil jako ortoped na poliklinice ve Vídni. Od roku 1953 provozoval soukromou praxi a věnoval se vědecké činnosti. Založil Nakladatelství Dr. A. Kratschmara a celý svůj profesní život publikoval. Jeho práce vyšly v němčině, angličtině, ruštině, čínštině a japonštině. Zemřel neočekávaně v 61 letech.

Druhým příspěvkem jsou vzpomínky Karla Saxe z německého Ansbachu, které uvedl v dopise v dubnu 2008.

Ještě mnoho desítek let po mém gymnaziálním studiu v Mikulově mi zůstal profesor Dr. Jüttner stále vrytý do paměti. Nám žákům bylo známo, že už v době svého penzionování byl vedením školy požádán, aby pro nedostatek pedagogů začal znovu vyučovat. Tomuto přání vyhověl, přestože jeho zdravotní stav již nebyl nejlepší. Rozhodl se tak jistě díky své oddanosti přírodním vědám a učitelskému povolání, přál si i nadále své rozsáhlé znalosti předávat a vštěpovat svým žákům.

Profesor Dr. Jüttner mě učil zeměpis po dobu čtyř let, od 3. do 6. třídy, od roku 1941 do roku 1944. Vynikal rozsáhlými znalostmi a dlouholetými profesními zkušenostmi, proto měl probíranou látku vždy dobře připravenou. Volně přednášel svým tichým, mírně nosově zabarveným hlasem, pro který jsme se mu za jeho zády občas posmívali. Slyšet to nesměl, protože by se tím cítil velmi dotčen. Jeho napomenutí měla vždy otcovský, ale rozhodný ráz. Ještě dnes panu profesoru Jüttnerovi vděčím za to, co mne naučil, a mnohé z toho si ještě pamatuji.

Další informace z minulé doby, jež se týkají profesora Dr. Jüttnera a jeho vědeckých studií a prací, mohu v následujících řádcích připomenout díky Dr. Karlu Matzkovi. Dr. Karel Matzka, profesor biologie na mikulovském gymnáziu, později vrchní školní rada v Mainburgu v Bavorsku – to jméno je Vám jistě známé, vypracoval k dosažení způsobilosti pro vyučování zeměpisu rozsáhlou práci s názvem „Nikolsburg – Eine historische geographische Studie“. V říjnu roku 1934 ji v Praze předložil německé vědecké zkušební komisi pro výuku na středních školách a v tomtéž měsíci získal aprobaci.

Jako studijní literaturu použil ve své práci kromě jiných pramenů také vědecké publikace Dr. Karla Jüttnera:

- Entstehung und Bau der Pollauer Berge; Nákladem A. Bartosche, Mikulov 1922
- Ein römischer Kastell in Südmähren; Sudeta II (1926), Heft 3/4
- Funde aus Burgwallzeit im Bezirk Nikolsburg (Mähren); Sudeta VI (1930)
- Am Fuße der Rosenberg bei Klentnitz; Deutsch Mähr. Schles. Heimat, 17. Jg. 1931
- Ein südmährischer Fund aus der Mönitzer Zeit; Sudeta I (1925) Heft 1/2
- Der Aschenhügel bei Klentnitz, Heimatblatt, I. Jg., Folge 8 (1933)

V předmluvě ke své doktorské práci děkuje Karel Matzka mezi jinými i Dr. Karlu Jüttnerovi: *Dále děkuji svému velmi váženému bývalému středoškolskému učiteli a kustodu městského muzea z Mikulova, profesoru Dr. Karlu Jüttnerovi, který mi dal podněty k této práci a velmi ochotně mne podporoval.*

V hluboké úctě Váš Karl Sax

Ke vzpomínce pana Winfrieda Illsingerera byl připojen též veršovaný medailonek, který věnoval Dr. Karlu Jüttnerovi jeho bývalý žák Dr. Joachim Wagner, žijící dnes ve Vídni. Přikládám jeho volně transponovanou českou podobu:

Profesor Jüttner, Kohn též zvaný,
 pozvání přijal bez váhání,
 v důchodu ač trávil čas,
 studenty šel učít zas.
 Doba zlá a mužů málo,
 štěstí se naň pousmálo.
 Všichni jsme ho dobře znali,
 neměl vskutku nos svůj malý,
 líce zarudlé se stále třpytí,
 nikoliv však ze přemíry pití.
 To co řekne, tak to platí,
 nepomůže ani svatý.
 Rozhodnutí přijal rychle,
 zdálo se nám neobvyklé.
 Po skončení druhé války
 nechtěl Mikulov zřít z dálky,
 striktně pravil, nejdu nikam,
 moje místo patří sbírkám.
 To se často přece stává,
 hrdým po smrti se volá sláva.

Eduard Červený

Dr. Karel Jüttner as his students remember him

Former students of the Mikulov Secondary Grammar School, today living in Germany or Austria, remember their professor, Dr. Karel Jüttner, with great reverence, but also with a smile. Ing. Winfried Illsinger, a native of Dolní Dunajovice, includes in his memoirs a vignette from the pen of Dr. Anton Kratschmar. Karl Sax and Dr. Joachim Wagner are the authors of two more texts, of which the second is a piece in comic verse. "Achim" was legendary among his classmates for his witty rhymes. The caricature comes from the pen of Dr. Hans Rudolf Heeger.

Dr. Karl Jüttner, professor at the Mikulov secondary school, continued in his academic work and curatorship of the museum in Mikulov even after the end of the Second World War. He never left Mikulov, for he loved the town and the region of South Moravia, and devoted to them the major part of his active life.